

Zpráva o Stb situaci
po linii 1.oddělení 2.odboru

1)

a) Z vytěžení D-SKAUT :

D-SKAUT byl ve dnech 12.8. - 21.8.1968 ubytován v "Českém klubu" v Londýně. Setkal se se známým rezidentem BR Karlem VRDLOVCEM, který hovořil s D-SKAUTEM pouze společensky, nevytěžoval jej k poměrům a situaci v ČSSR.

Většina čs.emigrantů z prostředí "Českého klubu" v Londýně v rozhovorech projevovala dobrý vztah k demokratizačnímu procesu v ČSSR a vystupovali jako národovci. Po obsazení ČSSR vojsky států Varšavské smlouvy vystupovali tak, jako by byli ochotni všestranně pomoci ČSSR.

Vedoucí "Českého klubu" KYSELÁK plánoval v srpnu 1968 návštěvu ČSSR. Vzhledem k tomu, že jeho děti, dcera s rodinou, legálně a syn s rodinou nelegálně opustili ČSSR, KYSELÁK od plánované návštěvy upustil.

Z vytěžení D-DOKTOR :

Návštěva v červenci-srpnu 1968 u bývalého kulturního ataše BVV v Praze Wesley WOODSE, který nyní zastává funkci personálního šéfa British Council v Londýně. WOODS odebírá čs.tisk - Reportér, Literární listy, Dikobraz apod. V rozhovoru působil dojmem, že je o situaci v ČSSR velmi dobře informován. D-DOKTORA se na poměry a situaci v ČSSR nijak nevyptával a neprojevoval zájem ani při sledování televizních zpráv o ČSSR.

WOODSE navštěvuje v Londýně řada čs.občanů, jako např. pražský herec FIALKA a další, Dr.POLDAUF a dramatik Václav HAVEL, který píše divadelní hry pro pražské divadlo "Na zábradlí".

Podezření z kontroly D-DOKTORA za pobytu v Londýně britskými orgány je z následujícího případu :

Během pobytu v Londýně byl D-DOKTOR ubytován v domě pí Sarah CARNESON, žurnalistky, t.č. sekretářky British Czechoslovak Friendship League v Londýně, která byla v té době v nemocnici. V této době byl D-DOKTOR neobvyklým, autoritativním způsobem telefonicky vyzván dcerou pí Sarah CARNESON k prohlídce Londýna s udáním přesného termínu, kdy pro něj přijede autem. Současně jej žádala, aby v případě, že by do domu přišla její mladší sestra, studentka, aby ji vzal sebou a za žádnou cenu ji nenechával v domě samotnou. Vzhledem k tomu, že i ostatní podnájemníci byli v tuto dobu mimo dům, a D-DOKTOR dříve dceru pí Sarah CARNESON neznal, působilo na něj její nečekané vyzvání jako zájem, aby dům pí CARNESON byl po určité době úplně prázdný. Z toho D-DOKTOR vyvozoval, že by to mohl být zájem britských zpravodajských orgánů o jeho věci. Toto podezření D-DOKTORA zesiluje i chování pí. CARNESON, která po návratu z nemocnice ležela doma jako velmi zesláblá, večer však odešla na návštěvu a ve 23.00 hod. ještě nebyla doma. V případě, že pí. CARNESON, případně i její dcera, mají nějaké spojení s britskými zpravodajskými orgány, pak je v podezření i pan Lou KENTON, vedoucí pracovník British-Czechoslovak Friendship League v Londýně, který D-DOKTOROVI ubytování u pí Sarah CARNESON zajistil.

Z vytěžení D-KONSUL :

V měsíci srpnu 1968 navštívil D-KONSUL soukromě Švýcarsko, kde se setkal s Leonem FREINEM, dřívějším spoluprac. rezidenta BR DÍTĚTE. Během rozhovoru nereagoval FREIN na dřívější vztahy s rezidentem BR DÍTĚ-

TEM, ale uvedl, že ten muž již dávno v Curychu není a velmi živě se zajímal o to, co k jeho osobě uváděli čs.občané vyšetřovaní pro tyto styky s DÍTĚTEM.

Z vytěžení v TYPARĚ (akce);

Z písemného styku s TS-MARTOU, prvně obnoveného od srpnových událostí teprve koncem září, dává najevo Marie MINGELINCKX, že jejího bytu v Bruselu nadále využívají emigrantské kruhy (i z USA) a že očekává opět nový "nával" emigrace z ČSSR, jako tomu bylo v dřívějších letech.

Z vytěžení v akci MOTORÁŘ : (i za 6. odd.)

Vytěžením TS NORBERT zjištěno : Za služebního pobytu v Anglii v roce 1967 seznámil se za zajímavých okolností se starší ženou, která před jeho odjezdem z Anglie se mu svěřila, že měla zpravodajský úkol prověřovat jeho pravý zájem v Anglii. Po jeho vytěžení z druhého dlouhodobého pobytu v Anglii v roce 1968 bylo zjištěno, že mu byla věnována pozornost z hlediska průmyslové kontrašpionáže v podniku, kde prováděl přejímací řízení. Ze setkání se ženou, která se mu svěřila v roce 1967 o svém úkolu pro jeho prověřování, uvedl, že odmítala neodůvodněně jakýkoliv styk s ním. Podle údajně od této ženy obdrženého dopisu jde zřejmě o dopis psaný někým jiným. Když i přes toto odmítání ji TS NORBERT navštívil, snažila se úsilovně o skončení návštěvy a skončení jakéhokoliv vztahu. S ohledem na další okolnosti z jeho pobytu v Anglii lze usuzovat, že na přerušování těchto vztahů měly zájem britské zpravodajské orgány. Při prodlužování pobytového víza jednal TS NORBERT na úřadovně policie v Colchestru, kde pod legendou byl ve dvou případech vytěžován zřejmě zpravodajským pracovníkem k situaci v ČSSR a ostatních zemích, zajímal se o názory Framene na vývoj demokracie a vztahy k SSSR, NDR a PLR. Dále byl dotazován na to, jak by se zachoval v případě kdyby hodlal do Anglie emigrovat, zda a kdy přijede

opět do Anglie a bylo mu dávano najevo, že o jeho pobyt v Anglii bude určitý zájem ze strany britských úřadů a aby počítal s tím, že bude s ním ještě příležitostně jednáno.

- b) Ø
- c) Ø
- d) Ø

2 a) Z vytěžení TS TOMÁŠ poznatky k US diplomatovi akreditovanému v Paříži (viz vytěžení 4.oddělení).

Z vytěžení D-Pramene CHIRURG :

Pokud jde o zájmy a styky diplomatů USA v ČSSR, uvádíme následující poznatek : D-Pramen, student medicíny z ČSSR, navštívil v r.1967 vzdáleného příbuzného NOWACKA ve Dwight ve státě Nebraska a projevil přání po ukončení studia jeden neb 2 roky pracovat v USA jako lékař. NOWACEK jej proto zavedl do kanceláře senátora HRUSKY do Bílého domu ve Washingtonu, kde záležitost projednávali. Fotom na podzim roku 1967 se senátor HRUSKA písemně vyjádřil, že žádostí se zabývá a vyzývá D-Pramen, aby vyhledal kulturního atašé AVV v Praze. Tuto návštěvu D-Pramen v této době uskutečnil bez zprav.výsledku. NOWACEK měl v úmyslu své příbuzné v ČSSR na podzim 1968 navštívit, ale vlivem politických událostí se rozhodl svou cestu odložit na později. Začátkem září napsal D-Pramenu dopis, kde ho opět vyzývá k návštěvě kulturního atašé AVV v Praze na požadavek senátora HRUSKY a dále zaslal kopii dopisu, který zaslal senátor HRUSKA velvyslanci USA v záležitosti zaměst. D-Pramene v USA. Byla zde stručně formulována žádost, aby se velvyslanec podíval na možnost zaměstnání D-Pramene v USA.

D-Pramen uskuteční návštěvu kulturního atašé USA v druhé polovině října 1968.

- b) Vytěžením v akci ANROPOLIS, v níž je rozpracováván belg.stát.příslušník, ředitel fy Big Dutchman, která do-
dává zařízení do ČSSR, bylo zjištěno :

Tento v současné době se zajímá pouze o obchod, vyhýbá se otázkám, které by mohly být v jeho neprospěch a narušit obchody. Má trvalý zájem do ČSSR nadále obchodně jezdit. Z ČSSR zve do zahraničí jen osoby, u kterých není předpoklad, že by emigrovaly. Našemu TS sdělil, že byl ve Vídni navštíven dvěma pracovníky min.zemědělství, kteří uprchli z ČSSR. K těmto se postavil odmítavě. Uvedl, že pokud byli v ČSSR, byli to pro něj obchodní partneři, ale dnes pro něho nic neznamenaají. Nemá zájem s nimi udržovat další styk a jakkoliv je podporovat

Při vybírání čs.občanů na zaškolení do zahraničí dbal na to, aby mezi těmito nebyly osoby, které by měly v úmyslu zůstat v zahraničí.

Důvodem těchto stanovisek je okolnost, že má obavy, aby jej čs.úřady nenařkly z toho, že pomáhá různým lidem za hranice ČSSR a nebyly z toho vyvozeny nějaké důsledky, zvláště zákaz vstupu do ČSSR, neboť tímto by skončilo jeho obchodování v ČSSR.

Při rozhovoru o vojskách Varšavské smlouvy uvedl, že nemá cenu k těmto cokoliv zjišťovat, neboť by šlo o krk.

3 a) Ø

- b) V prvních dnech září 1968 byl D-pramen "CHIRURG" v Bernu ve Švýcarsku. V informačním středisku (s čs.vlajkou) je poslali pro informace o zpáteční cestě do ČSSR na místní policii. Zde, aniž o to žádali, jim prodloužili pobyt a ptali se jich, zda hodlají emigrovat. Ve dvou kancelářích je přijali pracovníci policie v uniformách, naposled byli spolu s dalším studentem zavedeni do další kanceláře, kde je přijal mladší pracovník v civilním oděvu

a uskutečnil s nimi asi 20 minutový rozhovor. Jednak jim nabízel peníze, což odmítli, ptal se každého na jméno, data, kde studují, hovořil s nimi o situaci v ČSSR a zda hodlají emigrovat. Všechny sdělené údaje si zapisoval. Navrhoval jim, aby se přestěhovali do hotelu a výdaje hodlal hradit a toto jim vnucoval i když mu sdělili, že nemají zájem. Nakonec pozval studenty, aby jej v případě jakýchkoliv potíží v této pracovně vyhledali. Při své návštěvě v Itálii v závěru srpna 1968 navštívil D-pramen CHIRURG západoněmecký konzulát ve městě Bali, ohledně víza do NSR a případných informací k ČSSR. Úředník konzulátu mu sdělil, že v ČSSR jsou rozšiřovány letáky o návratu Novotného do funkce presidenta.

Na dalším západoněmeckém konzulátě v Itálii v Neapoli měl D-pramen CHIRURG 3/4 hodinový rozhovor s úředníkem konzulátu. Vehementně jim nabízel možnost získání emigračních pasů a podrobně jim vysvětloval, že tyto pasy mohou obdržet podle dohody z r.1951 v Ženevě, podle které mohou prohlásit, že nesouhlasí se systémem, který v ČSSR je a že na tomto základě jsou příslušné úřady povinny jim emigrační pas vydat. Při pobytu v Bernu ve Švýcarsku se z tamního tisku dozvěděl, že v případě emigrace mohou napříkl. studenti medicíny získat stipendium ve výši 1.000 švýcarských franků měsíčně, včetně ubytování.

Vytěžením TS DEJMEK po návratu z Vídně bylo zjištěno, že ve Vídni na ulicích jsou plakátovány nabídky čs.občanům k emigraci: Kanada nabízí za 650 schil.letecký odvoz do Kanady s podmínkou jednorocní práce v lese za plat 3 dolary za hodinu a po jednom roce udělení kanadského stát.občanství. Soukromé strojírenské firmy z Francie nabízejí dělníkům plat 5-7 franků za hodinu, byt a třítydenní dovolenou. Soukromé firmy NSR hledají soustružníky a nabízejí byt a 600-1000 DM měsíčně.

Výjezdář ze signálu UPÍR, který byl v Heidelbergu v NSR, navštívit svoji dceru, emigrantku a jejího snoubence - příslušníka USarmy, při vytěžování uvedl, že i přes okolnost, že bydlel v prostředí vojenského amerického objektu, nepozoroval po 21.8. žádná mimořádná vojenská opatření.

Vytěžením D-pramene v signálu EDA, který navštívil svého příbuzného, pracovníka americké pojišťovací společnosti pro příslušníky US armády v NSR, bylo zjištěno: Svým příbuzným byl informován o tom, že podle zpráv amerického rozhlasu pro americké vojáky v NSR se měla údajně sovětská vláda těsně před vstupem Varšavských vojsk do ČSSR dotazovat presidenta Johnsona, zda je v platnosti Jaltská dohoda z roku 1945. Teprve po stvrzení americkou stranou, že Jaltská dohoda platí, byla akce vstupu vojsk do ČSSR uskutečňována. Nedaleko Norimberku setkal se D-pramen na vesnici s několika staršími sudetskými Němci. Zodpovědně o nich prohlašuje, že jejich názory měly vyloženě revanšistický charakter, usilují o to, aby se vrátili na sudetské území, na které si činí nárok. Při tomto se odkazují na nějaké body z Jaltské dohody.

Vytěžením KA URAGAN (zahraniční student), který byl v srpnu t.r. v NSR, bylo zjištěno :

KA byl ubytován v Norimberku na studentské svobodárně, která je využívána studenty z různých zemí, včetně ČSSR. Na této svobodárně bydlí jistý rakouský stát.příslušník, na kterého byl KA upozorněn svými krajany s tím, aby se od něho distancoval, protože je podezříván ostatními studenty ze styku se západoněmeckou policií. KA se přesto v důsledku objektivních okolností s tímto mužem seznámil a ověřil další okolnosti. Zmíněný muž je držitelem dvou pasů (rakouského a NSR), na tyto pasy vykonává střídavě návštěvy v ČSSR, údajně jako praktikant ministerstva zahraničních věcí bonnské vlády, při svých cestách v ČSSR navštěvuje francouzské zastupitelské úřady. Za

získané poznatky je údajně v NSR odměňován podle kvality získaných zpráv. Ověřením na SPaV bylo zjištěno, že uvedený muž od roku 1964 do r.1967 celkem 12 x navštívil ČSSR.

Vytěžením D-pramene SMAUT (mimo zpravodajských okolností uvedených pod bodem la) bylo zjištěno, že anglická televize i rozhlas vysílaly v srpnových dnech velké množství informací o ČSSR. Zprávy jak z období před vstupem vojsk, tak i potom se přibližně shodovaly se zprávami čs.vysílání. Toto vysílání i přímé vysílání čs.rozhlasu sledovala se značnou pozorností převážná část dřívější čs.emigrace v Anglii. Britské úřady po 21.8. vycházely maximálně vstříc čs.občanům, přednostně prodlužovaly víza, nabízely podporu i od soukromých občanů, dále nabízely možnost emigrace do Kanady a Austrálie, nabízely podporu až do výše 5 liber týdně, možnosti pomocných zaměstnání apod. Činnost londýnské kanceláře Čedoku a i čs.zastupitelského úřadu v Londýně je tímto D-pramenem hodnocena jako nedostačující vzhledem k tomu, že nebyly schopny zajistit potřebné doklady a informace k návratu a v některých případech sami někteří úředníci nedokázali v dané situaci orientovat tak, aby to bylo na úrovni k jejich zastávaným funkcím.

A-DVOŘÁK, který v červenci-srpnu 1968 byl služebně v Anglii, ve zprávě uvádí, že v Edinburgu se setkal s čs. uprchlíkem Antonínem SVOBODOU, který do r.1964 pracoval jako vedoucí vědecký pracovník ve Výzkumném ústavu matematických strojů v Iraze. Pokud se týče současné situace SVOBODY, je celkem spokojen, i když situace není zcela ideální a zatím nepomýšlí na návrat do ČSSR. SVOBODA je nešťveřivý a chce zatím ještě počkat, jak se situace v ČSSR vyvine. Dále se A-DVOŘÁK setkal s dalším čs. uprchlíkem Jánem GECSEI, vědeckým pracovníkem v oboru samočinných počítačích strojů ze Slovenska, který dal v jednání najevo, že jeho pracovní podmínky v USA nejsou nejlepší. TS nabyt dojmu, že jmenovaný by se rád vrátil do ČSSR, když ne hned, tak později,

i za cenu, že podmínky v ČSSR by nebyly ani takové, jako má v USA.

D-pramen Jaroslav HERČÍK, který byl v měsíci září na služební cestě v Rakousku a NSR, ve zprávě uvádí, že při průjezdu Rakouskem měl možnost hovořit s několika čs. občany, kteří vlivem neseriozních zpráv tamního tisku váhali s návratem do ČSSR. Některým profesím, jako číšníkům a pomocnému personálu do zdravotnictví, je nabízeno zaměstnání. Po příjezdu do NSR města Mannheimu jednal Pramen s tamním prvním starostou, který se vyhýbal politickým hovorům, ale přesto uváděl, že příslušné úřady včas odvolaly manévry Bundeswehru od našich hranic a tedy že toto nebylo důvodem příchodu cizích vojsk na naše území. Dále Pramen hovořil s neznámým suděťákem o tom, proč chtějí zpět na naše území a zda se ještě hodlají stěhovat. Dotyčný /star asi 40 let/ uvedl, že toto jsou prázdné úvahy starších lidí - rodičů, kteří zde měli určitý majetek, ale on sám že zapustil kořeny v NSR a nikdy by se do ČSSR nechtěl stěhovat. Tohoto názoru jsou i ostatní lidé jeho věku.

4 a) Ø

b) Ø

c) Ø

d) Od TS HRADECKÝ byla získána zpráva, která pochází od dřívějšího lidoveckého funkcionáře a člověka silně nakloněného Vatikánu, že v Hradci král. dochází k určité aktivizaci osob židovského původu /údajně sionistických názorů/. Tito občané se scházejí v soukromí, podle neproověřené zprávy v bytě lékaře - člena MČ. Zpráva nebyla dosud věrohodně prověřena.

5 a) Ø

b) Ø

6 a) Převážná většina TS z agent. sítě 1. odd. projevila pozitivní názory, pokud jde o setrvání ve spolupráci. V jednom případě /TS ANGLIČAN/ byla nabízena spolupráce již 2 hodiny po prvním ohlášení o vstupu Varšavských vojsk do ČSSR s tím, že se očekávají od Stb zřejmě náročné úkoly. Většina spolupracovníků souhlasí s dosavadním zaměřením na vnější linii proti zahraničnímu nepříteli. Pouze u malé menšiny spolupracovníků projevily se neshody a výhrady k příchodu vojsk Varšavské dohody do ČSSR. TS JANA prohlásil výslovně, že pokud bude mít jistotu, že pracuje pro pouze československou bezpečnost, bude plnit úkoly nadále. V opačném případě, kdyby se dozvěděl, že výsledků práce Stb je využíváno i pro jiné státy /SSSR/, má k tomuto výhrady. Řada spolupracovníků, u nich v průběhu polednového období se projevovaly nejasnosti, zřejmě pod vlivem tisku a rozhlasu, dospěla v srpnových dnech k jednoznačně pozitivnímu názoru a tím i k upevnění spolupráce s Stb, která se podle jejich názoru projevila solidárním s naším lidem. Tento postoj nejvyhraněněji se projevil u TS MALÝ, který sice za daného období má zájem o aktivní spolupráci, překonal polednovou krizi, ale odmítal by spolupráci v případě dalšího vážnějšího omezení demokracie v ČSSR. Jediným vyloženým odmítnutím spolupráce v kritických dnech bylo vyjádření TS SUCHÁNKOVÁ, jehož srpnové události donutily k odmítnutí spolupráce a ke vstupu do KSČ. Na příští schůzce počátkem září přiznal však, že byl ovlivněn veřejným míněním, pokud jde o další spolupráci, žádal o zrušení jeho původního stanoviska a setrvání na další spolupráci. Uvedený TS je zaměřován na sionistická centra v zahraničí. Značná část - asi 3/4 - spolupracovníků plně souhlasí se současným omezením moci sdělovacích prostředků, což podle názoru těchto TS nepřispívalo ke konzolidaci a sami cítili, že orgánům i složce Stb bylo těmito prostředky neoprávněně krivděno. Tyto poznatky jsou i od agentury z řad ĀL. Ještě v polednovém období /před srpnem/ projevila jeden TS přání,

aby mu byl vrácen závazek o spolupráci, čímž však nemínil vlastní spolupráci ukončit. Toto přání opíral o informace v tom smyslu, že Stb archivy budou zveřejněny. Srpnové období nemělo v tomto případě negativní vliv. Jako pozitivní fakt je konstatováno, že pokud jde o zlepšení vztahu ke spolupráci, jde ve většině případů o agenturu z řad inteligence. Potvrzují však i nadále svůj názor o spoluprávi proti nepřátelským rozvědkám, nikoli však proti drobné verbální činnosti na našem území.

A řízení agenturní sítě bylo po srpnových událostech přikročeno až po vyjasnění vztahu k Stb a po vyjasnění další spolupráce. Lze konstatovat, že většina agentury byla v kritických dnech pod vlivem sdělovacích prostředků a ne vždy tento fakt lze hodnotit jako pozitivní.

Agentura, která k tomu má v současném období podmínky, neodmítá plnit úkoly v zahraničí, i přes určité riziko a naopak jako v případě TS VĚRKA, TS MALÝ, TS OTA, TS ROMAN, TS ASISTENT a některých dalších D-pramenů, s nimiž je delší dobu udržován styk, nabídlí se a někteří již plní v těchto dnech úkoly v zahraničí.

b) Ø

c) Ø

7 a) Postoj kolektivu I. odd. k plnění úkolů vyplývajících ze současné vládní linie, je jednoznačně pozitivní. Důležitější problémy vyvstávají jenom v souvislosti s dosud neuzákoněnou činností Stb a jejích prostředků, dále pak z dosavadní nevyjasněnosti úlohy jednotlivých pracovišť centrály, kraje i okresů. Extrémní projevy, zvláště pak anarchistické tendence nebo snahy o návrat k předlednovým poměrům, se nevyskytují. Je kritizována však neohraničená působnost sdělovacích prostředků v polednovém období a zvláště v kritických srpnových dnech. Pokud jde o kádrové řešení, jsou požadavky na vyjasnění rozkazu o delimitaci a o celkovém zajištění právní i existenční jistoty orgánů Stb.

Náčelník I. odd. II. odboru:

Bobr
mjr. Jirí Bobr